

9. Ulusal Çevre Mühendisliği Kongresi

Samsun'da düzenlenen 9. Ulusal Çevre Mühendisliği Kongresi, 400'e yakın çevre mühendisi, akademisyen ve kamu-özel sektör çalışanını biraraya getirdi.

TMMOB Çevre Mühendisleri Odası'nın 1992 yılından bu yana, iki yılda bir farklı kentlerde organize ettiği Ulusal Çevre Mühendisliği Kongresi'nin 9.'su Samsun'da gerçekleştirildi. 5-8 Ekim tarihleri arasında 19 Mayıs Üniversitesi Kampüsü'ünde organize edilen kongrenin ana teması ise Çevre Yönetimiydi. Kongre, çevre mühendisliği mesleği ve çevre alanında üretilen çalışmaların geniş kesimlerce paylaşılmasını ve tartışılmasını sağlayan önemli bir platform oldu. Kongre, ilgili tüm akademik çevreler, yasa koyucu ve uygulayıcılar, çevre yönetimi odaklı plan, program veya politika üreten kesimler ile kamuoyunu bir kez daha biraraya getirdi.

© SU VE ÇEVRE TEKNOLOJİLERİ

Dört yüze yakın çevre mühendisi, akademisyen, kamu-özel sektör çalışanı, öğrenci ve farklı disiplinlerden kişinin katıldığı ve dört gün süren kongrede 11 oturumda 55 sözlü sunum, 2 panel, 3 çağrılı sunuş ve bir forum gerçekleştirildi. Çevre Yönetimi ana temasında, evsel ve endüstriyel atıksu yönetimi, üçüncül havza yönetimi, yenilenebilir enerji kaynakları ve temiz üretim, doğal kaynak yönetimi ve ekovirimlilik, katı ve tehlikeli atık yönetimi, hava kalitesi yönetimi, toprak yönetimi gibi konular ele alındı. Ayrıca kongrede, kanun hükmünde kararname ile çevre politikasının çevre izin ve lisanslarının nasıl şekillendirildiği de tartışıldı.

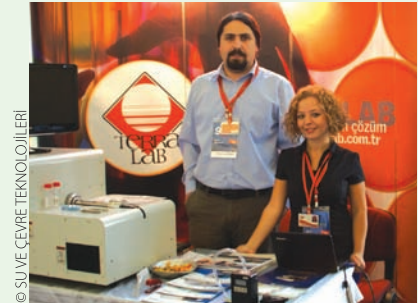
9. Ulusal Çevre Mühendisliği Kongresi Bilim Danışma Kurulu Başkanı ve 19 Mayıs Üniversitesi Çevre Mühendisliği Bölümü Öğretim Üyesi Prof. Dr. Gülfem Bakan

Kongre hakkında bilgi aldığımız 9. Ulusal Çevre Mühendisliği Kongresi Bilim Danışma Kurulu Başkanı ve 19 Mayıs Üniversitesi Çevre Mühendisliği Bölümü Öğretim Üyesi Prof. Dr. Gülfem Bakan, başarılı bir kongre gerçekleştirildiğini dile getiriyor. Kongreye iki yüze yakın sözlü ve poster başvurusu alındığını ifade eden Bakan, akademik değerlendirme sonrası bunlardan 120'sinin sözlü ya da poster sunuma değer bulunduğunu belirtiyor. Kongrede ağırlıklı olarak temiz üretim, eko verimlilik ve çevreye duyarlı teknoloji konularına odaklanıldığını dile getiren Bakan, bu konuların gelecekte gençlerin önünü açacak, iş imkanları yaratacak çalışma alanları olduğunu da ifade ediyor.

Devletin daha planlı olması şart

Samsun ve Karadeniz Bölgesi'ndeki çevresel sorunlara da değinen Bakan şu yorumlarda bulunuyor: "Geçmişte Samsun Çevre Mühendisliği Odası temsilciliğinde Başkanlık yaptığım ve uluslararası bazda Karadeniz'deki kirlilikle ilgili birçok projede yer aldığım için sorunları daha yakından takip etme fırsatı bulmuştum. Öncelikle sorunları Samsun'la sınırlandırmamak gerekli. Kapalı bir deniz olduğu için tüm Karadeniz Bölgesi'nin ve kıyılarının korunması bizim için çok daha önemli. Bu anlamda Karadeniz'e kıyısı olan ülkelerle çeşitli işbirlikleri yapılıyor. Benim Samsun'a ilk geldiğim yıl, uluslararası bir projede bütün kara

kökenli kirleticileri, sanayi kuruluşlarını, Karadeniz boyunca izledik. Bu çalışmalar devam ediyor ama biz üniversite olarak ve Samsun olarak bir takım altyapı eksikliğimizden o çalışmalara çok fazla giremiyoruz. Üniversitenin araştırma yapabilecek bir araştırma gemisi olması lazım. Böyle bir imkan olmadığı için açık deniz araştırması yapamıyoruz. Bununla birlikte kendi bilimsel çalışmalarımızda kıyı, nehir suları ve sediman ağırlıklı çalışıyoruz. 1983'te Samsun Belediyesi'nde staj yaparken o dönemde Samsun'un atıksu problemini çözmek için önümüzde inceleyeceğimiz projeler vardı. Ama 2011'de bile Samsun'un bir atıksu arıtma tesisi hala yok. İçme suyu problemi 90'lı yılların sonuna doğru Çakmak Barajı ve barajın içme suyu arıtma tesisiyle çözüldü. Ama Samsun'un atıksu arıtma tesisini inşa edememesi ve hayata geçirememesi, bu güzel sahilin ve Karadeniz'in hala kirleniyor olması, nüfus artışı dolayısıyla kirlilik yükünün de artması, bizim için en önemli sorunlardan birisi. İkinci sorun katı atık problemiydi. Düzensiz depolama vardı. Düzenli depolama sahası yaratıldı. Bu, artışıyla eksisiyle önemli bir adımdı. Üçüncüsü, Samsun'da, diğer şehirlere kıyasla yoğun bir hava kirliliği yaşanıyor. Samsun'un bu kirliliği taşıma kapasitesi de yavaş yavaş aşıyor. Sorunlardan birisi de

Kongre'de, Su ve Çevre dergisinin yanı sıra üç firma da standlarıyla yer aldı...

Dokay Mühendislik / Turgay Eser • Artek Mühendislik / Cihan Sidal • Terralab Laboratuvar Hizmetleri / Tacettin Öztürk ve Nilay Ciciyirik

mobil santral olayıydı. 6 no'lu Fuel oil'le çalışan iki büyük tesis yapıldı. Yapılmaması için ön başvurularda bulunmuştuk. Halkımız ne yazık ki bire bir muhatap olmadan, tehlikeye maruz kalmadan tepki vermiyor. Bu farkındalığı belki biz de yaratamıyoruz. Ne zaman ki atıklar çıkıyor, solunan havadan rahatsız olunuyor, canlılar zarar görmeye başlıyor, o zaman bizlere hak veriliyor. Ama iş işten geçmiş oluyor. O tesislerin çalışması ancak halk sokağa döküldükten sonra durduruldu. Fakat öyle bir sözleşme yapılmıştı ki, çalışmadığı süre bile çalışmış gibi devlet o tesise, üretebileceği enerji kadar para ödedi. Bu da devlet bütçesinden çıkan büyük bir kayıptı. Çok önceden uyarıtmıştık ama ne yazık ki baştan hata yapılmıştı. Onun haricinde Samsun çok büyük bir sanayi kenti olmamasına rağmen oldukça merkezi ve çok göç alan bir şehir. Verimli bir deltası var. Tarımla beraber belki organik tarım, gıda depolama vasıtasıyla ithalata ve ihracata açık bir şehir de olabilir, 6 No'lu fuel oil'e mahkum sanayi ağırlıklı bir şehir değil. Fakat üst yönetimler henüz ağırlıklı olarak hangisinin olacağını tam kesinleştiremedi. Şu anda Samsun'un doğusu sanayiye terk edilmiş durumda. Karadeniz Bölgesi, yapılması planlanan termik santraller, HES'ler ve nükleer santral gibi potansiyel tehlikelerle tehdit altında. Bunlar bizim de akademik olarak araştırmamız gereken konular. Devletin daha planlı olması şart. Karadeniz sahili ve tüm havzanın çevre yönünden sorunsuz olması hedeflenmeli..."

Çevre, geri planlara itiliyor

"Bu dönemde artık insan merkezli bir çevre yönetim planı yapma lüksümüz yok. Tabii ki ülkeler büyüyecek ve kalkınacak. Ama kaynaklar kısıtlı. Dünyanın sonunu getirecek felaketlerin ivmesini hız-

landırıyoruz. Dolayısıyla bu sorunların çözümü her dönemde değişen hükümet ve bakanlıklar ayağıyla yapılırsa, istikrarlı ve sağlıklı bir çözüm politikası üretilemez. Çünkü ne yazık ki çevresel problemlerin tıkandığı noktaların en uç noktası, öncelikli diğer politikalarla çakışmasıdır. 'Ne öne alınacak' denildiğinde, sözde herkes çevreyi öne alıyor ama çevre ne yazık ki gerçek hayatta üçüncü, dördüncü planlara itiliyor. Hiçbir hükümetin programında çevreyle ilgili büyük vaatler yok. Bu her dönemde böyle oluyor. Tabii ki insanlar aç, tabii ki insanlar geçim sıkıntısı yaşıyorlar. Bunlar önemli ama o arada, yaşayabileceğimiz bir ortam da olması gerekiyor. İnsanlar nasıl geçineceklerini düşünürken, yaşayacakları çevrenin de sağlıklı olmasını talep etmeliler."

ÇMO YÖNETİM KURULU BAŞKANI BARAN BOZOĞLU

Kongre ve Oda'nın çalışmaları hakkında bilgi aldığımız TMMOB Çevre Mühendisleri Odası Yönetim Kurulu Başkanı Baran Bozoğlu ise başarılı bir kongre geçirdiğini dile getiriyor ve şu bilgileri veriyor:

ÇMO Yönetim Kurulu Başkanı Baran Bozoğlu

"TMMOB Çevre Mühendisleri Odası 1992 yılında Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği altında kurulmuş, kamu kurumu niteliğinde bir meslek odasıdır. 10 bini aşkın üyesi, 3 şube ve 9 temsilciliğiyle ülkemizin dört yanına yayılmış bir demokratik kitle örgütüdür. Bilim, teknik ve emek ekseninde, üyelerinden gelen destekle bağımsız bir yapıya sahiptir. Gerek kuruluş kanunu ve yönetmelikleriyle gerekse geçmişten gelen teamülleriyle kamu yararı gözetken, mesleğin ve meslektaşların hakları için çaba harcayan, üzerine aldığı sorumlulukla da çevre sorunları hakkında, toplumu, bilim ve teknik ekseninde bilgilendirmeyi hedefleyen bir Oda'dır. Öte yandan, üyelerinin, yani çevre mühendislerinin temelini oluşturduğu Odamız, aslında çevre mühendislerinin olduğu her alanda varlık gösteriyor. Dolayısıyla, çevre alanında yapılan her çalışmanın muhataplarından, yeni tabirle 'paydaş'larındandır. Çevre mühendislerinin çalışma alanları, bu alanlarda karşılaştıkları sorunlar, güncel çevre teknolojileri ve çevre sorunlarının takibi Odamızın kendisine dert edindiği

alanlardır. 9. Ulusal Çevre Mühendisliği Kongresi de bu perspektifle planlandı ve teması Çevre Yönetimi olarak belirlendi. TMMOB Çevre Mühendisleri Odası olarak her çalışma döneminde farklı bir yerelde gerçekleştirdiğimiz bilimsel kongre bu yıl Samsun'da gerçekleştirildi. Kongrelerin değerlendirmesinde temel kriter, bilimsel bilginin, tekniğin ve güncelin ne oranda yakalandığıdır. Salt akademisyenlerin çalışmalarını birbirlerine aktardığı kongrelerden ziyade, çevre alanında çalışma yapan, faaliyet gösteren kişi, kurum ve kuruluşların üniversitelerde veya çalışma alanlarında üretilen bilgiyi yaşam alanlarına aktara-

bilmesinin koşullarının yaratılması, kongremizin hedefleri arasındaydı. Bunun büyük oranda başarıldığı, katılımcı profilde görülebiliyor. Sektörde faaliyet gösteren kişilerin katılımları, sunumların ardından sorulan sorular ve tartışmalar, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın merkez ve taşra teşkilatından personelin katılımı oldukça önemliydi. Kongrenin önemli gündemleri arasında paneller de bulunuyordu. Bu panellerde çevre mühendisliği eğitimi ve Kanun Hükmünde Kararnameler ile şekillendirilen çevre politikamız masaya yatırıldı. Konusunda uzman kişilerin tartışmaları oldukça zihin açıcıydı. Özellikle KHK'lar ile birlikte çevre politikasının ve ülkemizin idari yapısının katılımcılıktan uzak, parlamentoyu da aşan bir biçimde nasıl değiştirildiğini, bunun çevre yönetimine etkilerini hep birlikte tartıştık. Bu anlamıyla da güncel dair çıktıkları olan ve Odamıza yol haritaları çizebilen bir kongreyi de gerçekleştirmiş olduk. Öte yandan, kongre bilim insanlarının yoğun çalışmalarıyla gerçekleştirildi. Kongre Bilim Danışma Kurulu Başkanı Prof. Dr. Gülfem Bakan, Kongre Sekreteryası Yrd. Doç. Hülya Böke ve Dr. Sema Arıman kongrenin bilimselliğinden taviz vermeden, katılımcı bir anlayışla organizasyonu planladılar. Oda birimlerimizin desteği de bu noktada çok önemliydi. Takdir edersiniz ki, 55 sözlü ve 62 poster sunumun gerçekleştirildiği, günceli yakalayan çağrılı konuşmacıların ve panellerin olduğu dört günlük bir etkinliği amatör ruhla ve profesyonel bir biçimde gerçekleştirmek oldukça zordur. Bunu başarmış olmanın ve geleceğe taşınacak bilimsel bilgiyi toplumla, meslektaşlarımızla, sektörle buluşturabilmemizin mutluluğunu yaşıyoruz. Üretilen bu birikim kuşkusuz çevre sorunlarının çözümüne ışık tutacaktır.”

Çevre politikaları evrensel bir perspektifle çizilmeli

“Ülkemizin çevre sorunlarına ve çevre alanında faaliyet gösteren kişi ve kurumlarının sorunlarına temel teşkil eden konu, çevre politikamızdır. Belki de politikasızlığımız demek daha yerinde olacak. Sorunlarımızı temelden ele almadığımız takdirde, günü kurtarmak adına kısa vadeli çözümleri önümüze koymak ve birkaç yıl sonra çözümsüzlüğün sarmalında dolanıp durmak alışkanlık haline gelmektedir. Bu nedenle, sorunun temelini çevre politikamız olarak ortaya koyduğumuzda daha geniş ve daha uzun vadeli, daha kalıcı bir süreci yaratma şansı bulabiliriz. KHK'lar ile yapılan düzenlemeler işte bu politikasızlığın veya çevre politikasının her dönem değişkenlik gösterdiğinin en büyük göstergesidir. Çevre politikası tıpkı dış politika gibi ülkemizin değişmeyen, doğa ve toplum yararı gözetken, evrensel bir perspektifle çizilmelidir. Temel politika olmalı ve belirlenen bu politika üzerine tüm diğer politikalar, hedefler inşa edilmelidir. Örneğin enerji, sanayi ve tarım politikaları doğa ve toplum yararı gözeterek oluşturulacak olan kısa, orta ve uzun vadeli hedefleri içerisinde barındıran bir çevre politikasının üzerinden belirlenmelidir. Aksi takdirde, HES projelerinin doğada yarattığı tahribat, eskimiş, terk edilmiş geri bir teknoloji olan nükleer santrallerin inşası, atıkların yönetilememesi, Ergene havzasındaki kirlilik, orman katliamları ile karşı karşıya kalırız. Sonrasında çözüm üretmeye çalışır ancak başaramayız. Çünkü en temel mühendislik bakışı ile önleyici faaliyeti göz ardı etmiş durumdayız. Öncelikle önleyici faaliyetleri belirlemek, çevre politikasının temel politika olarak ele alınmasıyla mümkündür. Oda Yönetim Kurulu-muz bu yaklaşım ile KHK'ların iptal

edilerek idari ve mali açıdan güçlü, personeline sahip çıkan, gelişimine dair koşulları sağlayan, bağımsız izin ve denetim süreçlerini yürütebilen bir Çevre Bakanlığı kurulması için görüşlerini, önerilerini her alanda dile getirmektedir.”

Mevzuat, kervan yolda dizilir yaklaşımla oluşturuluyor

“Öte yandan Çevre Kanunu, içerisinde birçok eksiklikleri barındırmakta, kirlüten öder mantığından öteye gidememekte, önleyici çözümlerin üretilmesinin önünü açamamaktadır. Günceli yakalayan, doğa ve toplum yararı gözetken bir çevre politikası ile sürdürülebilir kalkınmayı değil, sürdürülebilir yaşamı öngören, çevre sorunlarının çözümünü sektörlerdeki rekabete bırakmayan bir yaklaşımla tekrar şekillendirilmesi ivedi bir ihtiyaç olarak önümüzde durmaktadır. Bu anlamda Oda, kongrelerindeki, panellerindeki, sempozyumlarındaki bilimsel ve teknik tartışmalardan, meslektaşlarının geri bildirimlerinden ve ülkemizde yaşanan çevre sorunlarından, sağlıklı çevre hakkı mücadelelerinden edindiği birikimle Çevre Kanunu'nun değiştirilmesi için TBMM'de temalarına başlamıştır. Çevre Kanunu'nda yapılacak olası olumlu değişiklikler, çevre mevzuatının da şekillenmesine temel teşkil edecektir. Mevzuatımız ne yazık ki 'kervan yolda dizilir' yaklaşımıyla oluşturulmakta, yeni gelişmeler ve ihtiyaçlar üzerinden geniş revizyon süreçlerine girememekte ve yamalı bir hal alarak sürekli değiştirilmektedir. Çevre mevzuatının parçacı, eklektik yaklaşım yerine, ülkemizin ve dünyanın durumu da gözönünde bulundurularak bütünlüklü olarak ele alınması gerekmektedir. Aksi halde, gerek sanayici ve sektörler gerekse bu alanda çalışma yapan

meslektaşlarımız ve kuruluşlar maddi-manevi kayıplar yaşamaya devam edeceklerdir. Yaşanan çevre sorunları da zaten bu değişimlerden nasibini almakta, çözümsüzlük içerisinde ilgili kişi ve kurumlar adeta çaresiz kalmaktadır. Bunlardan mesleğimizi de en çok etkileyeni Çevre Görevlisi tartışmalarıdır. En baştan, tarafların kaygılarını net bir biçimde değerlendirmeyen bir yaklaşımla hazırlanan yönetmelik defalarca değişiklik görmüş ve birçok insanın mağdur olmasına neden olmuştur.”

“Çevre Görevlisi” yaklaşımı, mesleğin haklarını gasp ediyor

“Mesleğimizin ve meslektaşlarımızın haklarını gasp eden Çevre Görevlisi yaklaşımı, endüstriyel ve kentsel çevre sorunlarının yönetimini düzenleyen iki ana unsurun, yani çevre izin ve lisansları ile çevre denetimi sürecinin verimsizleşmesine neden olmuş ve bilimsel-teknik altyapısı olmayan kişilerin bu alanlarda adeta ‘rant’ elde etme sürecini körüklemiştir. Odamız, çevre izin ve lisanslarını ve çevre denetimini bakanlığın temel işlevi olarak görmekte ve bu alandaki gelişmeleri dikkatlice takip etmektedir. Çevre sorunlarının bu mevzuatlarla kronikleşmemesi, meslektaşlarımızın mağdur olmaması ve sektörün verimliliğin artırılması yönünde bakanlıkla görüşmelerimiz sürekli olarak devam etmektedir. Öte yandan, kırdan kentlere göçün sürmesiyle birlikte kentsel nüfus artmakta ve kentlerimizde yaşanan çevre sorunları çeşitlenerek büyümektedir.”

Ülke, arıtma tesisi çöplüğü haline geliyor

“Kentsel içme sularının, atık suların, evsel atıkların ve hava kirliliğinin yönetimi ne yazık ki güçleşmektedir. Kentler arasındaki

büyüme rekabetinin ülke politikası olarak belirlenmesi nedeniyle de, yerel yönetimlerce çevre alanına yapılan yatırımlar göz boyamaktan öteye gidememektedir. Oluşturulan projeler yönetilememektedir. Bu nedenle ülkemiz adeta arıtma tesisi çöplüğü ve çevre teknolojisi çöplüğü haline gelmektedir. Birçok alanda yapılması gerektiği gibi çevre alanında da yerli teknoloji mutlaka geliştirilmeli ve teşvik edilmelidir. Ülkemizin ekolojik koşulları, yeraltı ve yer üstü su karakterizasyonu, kentlilerin yaşayış biçimleri, kırdan var olan üretim-tüketim anlayışı vb. göz önünde bulundurularak oluşturulacak olan çevre teknolojisi, kuşkusuz hem daha verimli hem de ucuz olacaktır. Ne yazık ki, dış kaynakla yapılan çevresel yatırımların maliyeti oldukça yüksek olmakta, ihtiyaçlardan uzak, gereksiz harcamalar yapılmakta ve halkın vergileri ülke dışına çıkmaktadır. Bunun en iyi örneğini yapılan arıtma tesislerin de görebiliyoruz. İzmir Güneybatı Atıksu Arıtma Tesisi ve Fethiye Atıksu Arıtma Tesisi’ni karşılaştırdığımız da öz kaynakla yapılan İzmir’deki tesisin maliyetinin çok daha az olduğu ortaya çıkmaktadır. Yerli çevre teknolojisinin geliştirilmesine devlet tarafından teşvik verilmesi, Ar-Ge çalışmalarının geliştirilmesi, üniversitelerin bu yönde çalışmalarını hızlandırması ve ürettiği birikimi toplumla paylaşması, sorunların çözümünde önemli bir adım olacaktır.”

Çevre mühendisliği, multidisipliner bir meslek değildir

“Mesleğimizin diğer önemli bir gündemi ise çevre mühendisliği eğitimidir. Yeni bir meslek olarak algılanan çevre mühendisliğinin ‘geleceğin mesleği’ rolü günümüzde anlam kazanmaya başlamıştır. Ancak üniversitelerde, yetersiz

akademisyen sayısı ve altyapı ile açılan çevre mühendisliği bölümleri, öğrenci sayısının ve dolayısıyla mezun sayısının artmasına ve çeşitli sıkıntılara neden olmaktadır. Altyapı sorunları, fazla öğrenci sayısı ve az akademisyenle uğraşan çevre mühendisliği bölümleri, koşullarına göre eğitim vermeye çalışmakta ve bazen günceli takip etmekten uzaklaşabilmektedir. Akademisyen profiline göre şekillenen ve çeşitlenen eğitim anlayışı ne yazık ki tüm meslek disiplinlerinde olduğu gibi çevre mühendisliği disiplini de varolmaktadır. Öte yandan, çevre sorunlarının çeşitlenerek artması ile birlikte çevre teknolojileri gelişmekte, çevre mühendisliği disiplini artık multidisipliner bir halden çıkmakta ve başlı başına bir bilim haline gelmektedir. Bu nedenle çevre mühendisliği kesinlikle multidisipliner, disiplinler arası vb. bir meslek disiplini değil, başlı başına bir mesleki disiplindir. Herkesin bunu bu şekilde algılaması, çevre sorunlarının çözümünde yegane mesleki disiplinin çevre mühendisliği olduğunu unutmaması gerekmektedir. Odamız uzun bir aradan sonra, bu dönem çevre mühendisliği eğitimini masaya yatırmış ve akademisyenlerle ortak tartışma platformu oluşturmuştur. Uzun soluklu bir çalışmayı gerektiren eğitim sorununa dair Odamız, günceli yakalayan, çevre sorunlarını, meslektaşların ve sektörün ihtiyaçlarını gözetken bir biçimde, yönlendirici rolünü sürdürecektir. Sorunlarımızın nihayete erdiği günleri ancak ve ancak birlikte yaratabiliriz. Bu anlamda Odamız, kamu yararı gözetken, çevre sorunlarının önlenmesini ve çözümünü kendisine dert edinen, meslektaşlarının ve mesleğin haklarını hiç yorulmadan, usanmadan savunan yaklaşımına bugün olduğu gibi yarın da devam edecek.”